

MLADI PLAMEN

LETO V.

SEPTEMBER 1933

ŠT. 9

Študirajmo

Študirajmo, toda ne za svoje kruhoborsko življenje, temveč za novi čas, ki bo naš. Teoretske podlage nam je kmalu dovolj. Poznati moramo osnove marksizma. Toda na tej podlagi moramo študirati dalje, moramo iti v prakso, poznati moramo vse naše gospodarsko življenje. Oni študij, v kateri je vsak izmed nas vržen, v študij za poklic, ta študij moramo obrniti in porabiti za pripravo časa, ko bo prišel razmah delovnega ljudstva. Poznati moramo vsako dolino, rodnost zemlje, ugodnost podnebja za posamezne kulture, moč vodnih sil, sposobnost posameznih živinskih pasem in vrst, prometna sredstva, stavbarstvo, industrijo in tehniko, pravo, ljudsko zdravstvo, kemijo in vojno, vse moramo vedeti, za vse se moramo zanimati, vse moramo študirati.

Iti moramo v revirje, na deželo, na lice mesta študirat in se prepričati, kakšna je naša industrija, kakšno naše kmetijstvo, promet, kakšne so vodne sile in naprave ob njih in kako bi se vse to dalo napraviti bolje, kako bi se zidale nove elektrarne, kako bi se zboljšal promet, kako bi se zboljšalo poljedelstvo, gozdarstvo, vinogradništvo, živinoreja, kako bi se dala ustvariti nova industrija itd. Treba je ljudskih agronomov, tehnikov, inženirjev, gospodarstvenikov. Pa tudi pedagogov, organizatorjev, pravnikov, profesorjev!

Študent je danes kot peto kolo, teoretizirajoča pošast, nesposobna za dnevna vprašanja in praktično delo. Pojdite po tej poti, pa boste potrebni. Saj delovno ljudstvo tako potrebuje ljudi, ki bi pokazali praktično pot, ki bi prinesli načrte za delo in uspehe. Praktičnega študija je treba. Treba je ljudi-amaterjev iz vseh področij in predelov gospodarskega in družabnega življenja. Bodočnost je mladine — pripravimo se na to!
—ak.

Kaj bo s kmeti

Govore o težkem položaju kmetijstva in kmetov, toda malo se govori o tèm, zakaj je ta kriza in kam vse to gre. Skratka: Kaj bo s kmeti?

Naša kmetija ima do 5 ha zemlje. To je toliko, da lahko ena družina na njej živi. Deliti se več ne da. Obdeluje se ta zemlja na primitiven način. Naše kmetijstvo se nahaja v istem stanju, kakor obrt ob uvedbi strojev in tovarn. Obrtniško kmetijstvo obsega sicer velik del sveta, toda že raste industrijsko kmetijstvo, ki dela s traktorji, s kombajni (stroji, ki obenem žanjejo, mlatijo, čistijo in sortirajo žito), z modernimi poljedelskimi stroji in avtomobili. Konj in vol gresta v muzej. Stroj je mogoč le na posestvu, večjem od 200 ha. Rusi pravijo, da se stroj najbolj rentira na posestvu od 20.000 do 25.000 ha. Delo s stroji je neprimerno cenejše in boljše. Traktor vleče plug, ki globoko orje in zemljo lepo drobi. Plugu je priklopljena brana in brani sejalni stroj. In to gre kilometre in kilometre. Stokrat več kot pri obrtniškem kmetijstvu. Žito

z malega posestva ne more konkurirati z žitom z žitne farme. Posledica: V letih 1922—1929 je zapustilo v Združenih državah ameriških svoje farme (mala posestva) okoli 4 milijone farmerjev. Te farme so pokupili velefarmerji. Tako je s to sveto lastnino!

Združevanje malih posestev se vrši tudi v Sovjetski Uniji. Sovjetska Unija je imela pred kolektivizacijo 130 milijonov ha obdelane površine, sedaj 170 milijonov. Preje je bilo 26 milijonov individualnih gospodarstev, sedaj 400.000 kolektivov (skupnih gospodarstev), ki se družijo v 3500 traktorskih postaj (vsaka 110—120 kolektivov). Na vsako traktorsko postajo odpade 48.000 ha obdelane zemlje. Vsaka strojna traktorska postaja ima nekaj stotin traktorjev, ki gredo na delo kar v koloni.

Samo dvojje je mogoče: Ali »zakonita« razlastitev malega kmetijstva po kapitalu, ali socializacija. Kmet postane v prvem slučaju berač, v drugem pa gospodar in sotvorec.

Za Slovenijo pravijo, da ni zemlja ne za eno ne za drugo (hribovitost itd.). Toda v Sloveniji je dosti ravnin, ki morejo postati eno ali drugo. Nastati pa morejo tudi živinorejske (po hribih), mlekarske, vrtnarske, vinarske, sadjarske in druge farme ter gozdarstvo v eni ali drugi obliki.

Tudi slovensko kmetijstvo se bo industrijaliziralo. Sedanja posestva bodo ali propadla ali se pa združila v skupna gospodarstva in sedanji kmet bo ali berač, ker bo na veleposestev in v industriji odveč, ali pa bo sogosposodar.

To je taka resnica, da ni mogoče preko. Že danes so cene kmetijskih pridelkov tako nizke, da se kmetu skoro delati ne izplača. In to kljub zaščitnim carinam. Carine so pa samo začasno obrambno sredstvo (radi prilagoditve). Mali kmet nima še danes nobenega vpliva na določevanje cen svojih pridelkov. Iz kmeta postaja krošjar, ki pride na trg ob tržnem dnevu s čebulo in črešnjami, in ki srečno proda mleko v mesto.

Kriza, v kateri se naše kmetijstvo nahaja, je prehod v popolnoma novo dobo. Malo kdo se tega zaveda, nihče tega ne pove. Obrt propada, industrija prihaja!

Kmetska mladina! Kakšno stališče misliš zavzeti do vsega tega? Ali hočeš postati dniarski stan na tuji veleposestniški zemlji, ali brezposelni stan pred borzami dela, ali beraški kočarski stan, ali stan skupnih lastnikov? Kmetsko vprašanje je tesno povezano z delavskim vprašanjem. Zato je tudi rešitev tega vprašanja odvisna od vzajemnega dela kmetskega in industrijskega delavca. Kmet bo moral seveda tudi družabno gledanje nekoliko spremeniti.

—ak.

Konflikt med produkcijo in trgovino

Kakor je koncem 18. stoletja bruhnilo z vso silo na dan nasprotje med kapitalističnim načinom produkcije in fevdalnim ter cehovskim redom, tako je danes protislovje med družabnim načinom proizvodnje in kapitalističnim načinom prisvajanja produktov vodilo eno najhujših gospodarskih in družabnih kriz. Kmetje so koncem 18. stoletja predstavljali za v mestih se razvijajočo industrijo ogromen, toda še neizrabljen notranji trg, kakor tudi močan vir delovnih sil. Enak pomen so imeli v cehovski red uklenjeni obrtni pomočniki in drugo revno prebivalstvo v mestih. Fevdalni sistem je oviral razvoj industrije in trgovine. Končno je francoska revolucija s krepkim prijmom l. 1789. utrla svobodno pot razvoju kapitalizma v Evropi ter rešila vsa stara nasprotja. Toda že takoj spočetka se je rodilo v naročju kapitalizma novo nasprotje med delom in kapitalom, ki je v današnji gospodarski krizi priklopelo do vrhunca. Producerske sile se ne morejo razviti v polni meri, ker jim tega ne dopuščajo vladajoče lastniške razmere. Producerska sredstva so izrabljena komaj do 50% svoje storitvene zmoglosti. Lastniki proizvajalnih sredstev nočejo in ne morejo proizvajati več blaga, kakor ga morejo prodati na trgu, čigar kupno moč nezaposlene delovne mase silno zmanjšujejo. Kapitalisti se ne pečajo s produkcijo z namenom, da bi delili ljudem zastojno blago, temveč da bi dobili zanj gotovo protivrednost, da bi dosegli čim večji dobiček. Brž ko ne donša v podjetje naložen denar tudi obresti in primerne profita, nimajo več interesa za nadaljevanje in povečevanje proizvodnje. Delo omeje ali celo ustavijo. — Odkod prihaja protivrednost, ki jo zahtevajo lastniki producerskih sredstev za svoje, na trg postavljeno blago? Na trgu se plačuje kupljeno blago z denarjem. Kje dobijo kupci blaga denar? V glavnem dobijo denar le na dva načina: prvič kot mezdni delavci v obliki mezd, plač; drugič kot lastniki proizvajalnih sredstev v obliki obresti, dobička itd. Treba je ugotoviti, kakšno je razmerje med tema glavnima vrstama kupcev na trgu. To je odvisno od stopnje gospodarskega razvoja posamezne dežele. V dobi kapitalizma narašča vedno bolj oni del prebivalstva, čigar dohodki izvirajo samo iz lastnega dela, a sorazmerno se krči prebivalstvo, ki živi le od kapitala. Kon-

kurenca kapitalistov na domačem in svetovnem trgu jih sili k zmanjšanju produkcijskih stroškov, da z nižjimi cenami potolčejo svoje tekmece. To jim omogoča uvedba popolnejših strojev, temeljitejša izraba in delitev dela, kar povečuje delovni učinek, a zmanjšuje izdatke za mezde. Za primer naj nam služijo Združene države Severne Amerike. Tam je bilo l. 1916. 29.724 traktorjev v obratu, a l. 1930 že 1.000.000.* Podoben razvoj kažejo tudi drugi poljedelski stroji. Moderne stroje je bilo mogoče uvesti le na velikih posevstvih, a to samo tistim, ki so imeli za to potrebna finančna sredstva. Posledice niso izostale. Farmerji so se začeli zadolževati. Od l. 1910. do 1928. so se povečali hipotekarni dolgovi v Z. d. S. A. od 3300 milijonov na 9500 milijonov dolarjev. Dolgovi pri privatnikih tu niso všteti. L. 1929. so bili cenjeni skupni dolgovi farmerjev že na 20 milijard dolarjev. Nadaljnja posledica je bil silen padec cen agrarnim produktom in zemljiščem. Vrednost farm je padla od l. 1920. do 1928. od 79 na 58 milijard dolarjev. L. 1920. je znašala skupna vrednost agrarnih proizvodov v Z. d. S. A. 157 milijard, a l. 1931. le še 7 milijard dolarjev. Povsod kakor v Evropi tako v Ameriki nujno propada malokmetijski obrat. Samo l. 1930. je bankrotiralo v Z. d. S. A. 2.700.000 farmerjev. Tudi v normalnih razmerah pred svetovno gospodarsko krizo je bil očitno viden proces koncentracije kapitala v poljedelstvu. Število farmerjev v Z. d. S. A. se je zmanjšalo v letih 1909.—1928. od 31.4 miliona na 27.7 miliona (Otto Bauer: Kapitalismus u. Sozialismus nach dem Weltkrieg, Wien 1931.). Posestva propadlih farmerjev so pokupili njih upniki, banke, zavarovalnice in veleposestniki. Kmetje pa so povečali rezervno armado brezposelnih. Tisti, ki so ustvarili svoje dobrine, so jih izgubili.

Industrija kaže enak razvoj. Od l. 1919. pa do l. 1927. je padlo število zaposlenega delavstva od 9.1 na 8.3 milione, a produkcija je narasla za 30% (Bauer: K. u. S.). V letošnjem poletju je dosegla brezposelnost v Z. d. S. A. 17 milijonov. Do meseca marca t. l. je bankrotiralo okoli 20.000 bank, katerih je bilo v prvih povojnih letih okoli 30.000; torej točno dve tretjini. Značilno v tem propadanju bank je dejstvo, da so male banke, ki so imele pretežno večino vlog od farmerjev, delavcev in malih kapitalistov, največ utrpeli, a velike so se večinoma še nadalje vzdržale na površju. Nekoliko velebank kakor so: Morgan & Comp., Dillon, Read, Spyer in Seligman & Comp., kontrolira okoli 200 velikih industrijskih, prometnih in trgovskih podjetij. To je koncentracija v bankarstvu in industriji. Bančni in industrijski kapital se spajata. Živimo v dobi finančnega kapitalizma. Koncentracija kapitala je dosegla v Z. d. S. A. že tako stopnjo, da razpolaga 1% prebivalstva s 60% celokupne narodne imovine, medtem ko ostalih 99% poseduje le še 40%. To niso dogme, to so dejstva; to ni propadanje marksizma, to je točna potrditev Marksovih odkritij.

Enak razvoj doživljajo vse druge kapitalistične države. Notranje gospodarske razmere ne določajo le notranje, temveč tudi zunanje politike. Finančno močnejše države diktirajo svojo politiko slabejšim, med njimi samimi pa se vrši najhujša tekma za svetovni trg. Najprej je izvedla inflacijo Japonska v namenu, da s padcem svoje valute (za ca 28%) zmanjša produkcijske stroške svoje industrije, poviša cene na domačem trgu. Z nižjimi cenami je uspešno izpodrivala v Vzhodni Aziji in Indiji, celo v Avstraliji aneško trgovino. Kmalu nato je tudi Anglija odgovorila s padcem svoje valute; zadnje so ji sledile iz enakih zunanje-trgovinskih razlogov Z. d. S. A. Seveda so vzroki inflacije še drugi: interesi nelikvidnih bank in zavarovalnic, zadolžene industrije itd., kar na ima koncem koncev svoj vzrok zopet v krizi produkcije. Kakšne posledice pa ima inflacija na notranji trg? Še nikdar se ni zgodilo v gospodarski zgodovini, da bi se mezde ob inflaciji istočasno dvignile v enaki meri, kakor je padla valuta. Nekako do meseca julija t. l. je padel dolar za 28%, cene na debelo so narasle za preko 34%. nosporno so se mezde dvignile le za 7%. Po vsem tem nam mora biti jasno, zakaj eksportna industrija zagovarja inflacijo. Delovno ljudstvo naj plača hremena krize, da ostanejo profiti kapitalistov na primerni višini. Produkcijski stroški se znižajo na račun delavskih mezd. Na drugi strani pa je zmanjšala inflacija kupno moč delavstva in malih varčevalcev, ki so izgubili 30% svojega premoženja.

Še en pojav je značilen za kapitalistične dežele, a se javlja v posebno čisti obliki v ameriškem kapitalizmu. V dobi prosperitete so mnogi delavci in mali varčevalci naglali svoje prihranke v razne vrednostne papirje, delnice, obveznice itd., ki se prodajajo in kupujejo v bankah, a velika trgovina z njimi se vrši na borzah. — Delavcem je bila omogočena udeležba na dobičku pri pdjetjih. V tem so videli meščanski ekonomski sredstvo za odstranitev nasprotja med delom in kapitalom. — V času krize v produkciji v dobi pomanjkanja gotovine, so prisiljeni mali lastniki prodajati vred-

* Večina tu navedenih podatkov je povzeta iz: Bill Dowdare: Amerika u krizi. Zagreb 1933. Džepna biblioteka.

nostne papirje. Velika ponudba le-teh povzroči padanje tečajev. Velefinančniki pa še namenoma mečejo na trg vrednostne papirje, da pospešijo padeč tečajev. Ko se ustavi tečaj na dovolj nizki stopnji, začno veliki špekulanti, ki ne pogrešajo ravno denarnih sredstev, po svojih agentih nakupovati te cene papirje. L. 1929. so padli tečaji vrednostnih papirjev na borzi v Wall Streetu za 40%. Za ravno toliko so izgubili mali lastniki teh papirjev. Veliki špekulanti so pa pridobili, ker se je pozneje izkazalo, da so tečaji vendarle preizkušeni padli, zaradi česar so se začeli polagoma dvigati. Seveda so k temu pripomogli poleg stvarnih razlogov tudi manevri velikih špekulantov. Torej tudi v tej obliki se vrši koncentracija kapitala v rokah velefinančnikov.

Videli smo iz vsega razvoja, da vedno bolj narašča število tistih, ki nimajo kapitala, ki imajo dohodke le od svojega dela, krči se pa število tistih, ki se žive od kapitala. S tem je določeno razmerje med obema vrstama kupcev na notranjem in zunanjem trgu. Ker pa ne narašča število zaposlenega delavstva v istem razmerju kakor produkcija, ostaja vedno večja množina proizvodov neprodanih. Istočasno pa raste tudi rezervna armada brezposelnih, ki jim je vzeta možnost do dela in s tem do dohodkov, ki bi predstavljali protivrednost za proizvode, ki jih kapitalisti nočejo dati zastoj. Imamo tu največji nesmisel, odkar svet stoji: ne manjka zemlje, ki je vir za surovine in hranila, dovolj je tehničnih sredstev za obdelavo surovin, a ogromne množice delovnih sil so odtegnjene delu ter pahnjene v največje pomanjkanje poleg polnih zalog življenjskih sredstev.

Francé Klinar, Ljubljana.

Stanovska družabna ureditev v Avstriji

Kot izgleda, dozorevajo tudi v Avstriji priprave za reformo ustave v smislu stanovske družabne ureditve; to pot bodo reševali usodo človeštva krščanski socialci.

V glavnih potezah so se menda zedinili. O funkcioniranju in v podrobnih reformah pa so ti, kot se zdi, še čisto na nejasnem. To bi se dalo sklepati po splošnih in neizrazitih formah, v katere oblačijo svoje zahteve.

Preuredba bo skromna desničarska reforma, ki se bistva današnjih nezdravih razmer ne bo lotila, dala jim bo le drugo (ne novo!) obliko.

Pri roki mi je razglabljanje o tem načrtu. Iz pričujočega posnetka bo mogoč proletariat spoznati, kake dobrote ga čakajo.

Zmotno je mnenje, tako se poudarja, da bi bil stanovski svet (osrednje zastopstvo vseh stanov) le gospodarski parlament, ker govori člen 35 sedanje avstrijske ustave (na podlagi tega člena bi se družabna reforma izvršila, ali bolje: dekretirala) o poklicnih stanovih, od katerih nekateri ne služijo gospodarskim smotrom. Tudi v duhu papeževe okrožnice »Quadragesimo anno« da ni le poklicnostanovska izgradnja gospodarstva, ampak stanovska izgradnja družbe. Trgovske, delavske in kmetijske zbornice pa so že obstoječi nastavki poklicnostanovske organizacije enega dela družbe.

Kateri so v smislu načrta pravi poklicni stanovi?

V vsaki popolni človeški skupnosti je potrebno:

1. da se skrbi za gospodarsko delovanje,
2. da se pripravljajo sredstva za to delovanje (instrumenti, stroji, zgradbe, prometna sredstva itd.), — torej **tehnično delo**,
3. da se goji in oblikuje znanje — torej **znanstveno delovanje**,
4. da se goji **umetnost**,
5. da se ohranja red v skupnosti in da se urejajo odnosi z zunanjim svetom, z drugimi človeškimi skupnostmi — torej **politika** in
6. **versko delovanje**.

Ta razdelitev je za nas nesprijemljiva; izražena je z metafizičnega vidika, to je v stanju popolnega mirovanja, ki ga pa v resnici v gospodarskem in družabnem življenju ni. Tako imaginarno mirovanje je le atribut filozofskih pojmov; s tega vidika je tudi možna taka razdelitev v predalčke in rubrike, dočim je življenje ne pozna. Nasprotno, vrši se tekmovanje in borba interesov različnih skupin, ki pa so od zgoraj naštetih stanov čisto različne. Če pa še pomislimo, da so gospodarske razmere podlaga in izvor vsakokratnemu umetniškemu delu in znanstvenemu prizadevanju, moremo priznati prvotnost in važnost — da se tako izrazimo — le gospodarskim »stanovom«.

Delitev dela je v človeški družbi brez dvoma naravna in potrebna. Trditve: »Na čudovit način upošteva to narava (podčrtal J. V.), s tem da opremi posameznika s posebnimi zmožnostmi in talenti ter ga tako usposablja in pokliče za gotovo socialno funkcijo«, je čisto ponesrečena in izrečena v žargonu današnje miselnosti izrabljanja. Zakaj bi naprtili naravi grehe, ki jih res ni kriva. Ali je res smoter narave ta, da

ustvari 99% človeštva za ročno delo in le 1% za »kaj višjega«? Ali je človeštvo res tako manjvredno, degenerirano in za nič drugega sposobno? Ali je res le 1% povprečnih in nadpovprečnih ljudi? Ne! Narava pri tem ne nosi nobene krivde. Družabne razmere so tiste, ki so ustvarjale milijone sužnjev in par gospodov, milijone tlačanov in par aristokratov, milijone proletariata in par kapitalistov. Mislim, da nima Ford nič manj talenta, da bi stoječ ob tekočem traku privijal vijake kot vsakdo njegovih delavskih bataljonov. Vsako družabno koristno delo ima pravico do obstoja in upoštevanja. In če ima kdo večji in boljši kos kruha, tem večje so njegove dolžnosti do družbe.

V dobro urejeni družbi so — po tem načrtu — trije polni stanovi (več poklicnih stanov tvori polni stan): **kulturonosni, državonosni in gospodarski.**

Kulturonosni stan:

Verski stan:	Umetniški stan:	Stan znanosti:	Učiteljski stan:
Zastopstvo različnih ver	Arhitekti	Zastopniki univerz in visokih šol,	Učitelji ljudskih, srednjih in visokih šol
Svetna duhovščina	Slikarji	raziskovalnih institutov, učenih družb	Zastopniki učnih in vzgojnih zavodov itd.
Redovna duhovščina	Kiparji	itd.	
Ženski redovi	Pisatelji, pesniki		
Cerkovniki	Igralci		
Pogrebni zavodi itd.	Glasbeniki		
	Fotografi		
	Umetnostne šole itd.		

Državonosni stan:

Državno vodstvo:	Državna uprava:	Vojaštvo in varnostna služba:
Višji vladni uradniki	Uradniki finance, justice, občinske uprave itd.	Vojaštvo
Diplomati		Policija
		Zandarmerija

Gospodarski stan:

Praprodukcija:	Industrija:	Obrt:	Trgovina:
Poljedelstvo	Železna industrija	Peki	Trgovske hiše
Gozdarstvo	Lesna industrija	Mesarji	Veletrgovina
Rudarstvo	Premogovna industrija	Krojači	Trgovina na drobno
	Keramična industrija	Čevljarji	Trgovina z meš. blagom
	Tovarne orodja in strojev	Hoteli in gostilne	itd.
	Sladkorne tovarne	Dimnikarji	
	Tiskarne	itd.	
	Strojarnje		Promet:
	Tekstilna industrija		Železnica
	itd.		Plovba
			Zrakoplovstvo
			Pošta

Zraven pridejo še poklicne sekcije kmetijske zbornice, zbornice poljedelskih delavcev, Zbornice delavcev in nameščencev ter strokovne banke in šole.

Vsi ti stanovi tvorijo torej **stanovski svet**, stanovsko zbornico. Zadeve, ki se tičejo vsega ljudstva, rešuje splošno stanovsko zastopstvo, zbornica polnih stanov. O stvareh pa, ki se ne tičejo neposredno celokupnega ljudstva, pripada polnemu stanu lastna uprava z zakonsko močjo, stvari pa, ki se ga ne tičejo neposredno, pripadajo lastni upravi posameznih stanov ali korporacij in to tako dalje do krajevne organizacije in obratne celice.

Kako to v danih razmerah uresničiti? Načelo mora biti:

1. Vsi zakoniti nastavki moderne stanovske organizacije, ki že obstojajo, se morajo

obdržati in — z morda potrebnimi korekturami — vgraditi v stanovski svet (Zbornica za trgovino, obrt in industrijo, kmetijska, delavska in nameščenska zbornica).

2. Narodne prisilne tvorbe ali za samoupravo dotične poklicne skupine neprimerne organizacije se ne smejo osnovati. Interesno zastopstvo morajo dobiti tudi različne poklicne skupine, ki jim ga danes še nedostaja. Ustvariti jih ne bi bilo pretežko, ker pri posameznih poklicih odgovarjajoče organizacije privatnega značaja že obstojajo. Tudi od tkzv. prostih poklicev imajo zdravniki, odvetniki, notarji itd. že primerna interesna zastopstva. Poljedelski delavci do sedaj svojega zastopstva še nimajo.

Dokler je uboštvo in negotovost eksistence (tu je mišljena menda brezposelnost) stalni spremljevalec tolikih ljudi, morajo tudi ti imeti svoje zastopnike.

Vsa zastopstva poklicnih skupin morajo biti v polnem gospodarskem stanu tako vgrajena, da se v vsakem poklicu ali branši priključni ukazano delo (delavci) na ukazujoče delo (lastniki produkcijskih sredstev — J. V.), strokovna organizacija na zvezo podjetnikov. Obe skupini tvorita zastopstvo branše, korporacijo.

Ko pa bo razproletarjenje končano, bo delavstvo samo od sebe polagalo malo važnosti na lastne zbornice in jih, ko se mu bo zazdelo, opustilo ter sodelovalo le še v zastopstvu branš, t. j. v korporacijah. To, da bodo izginila razredna nasprotja, pa se more doseči le s temeljito reformo mišljenja in z opustitvijo kapitalističnega gospodarskega sistema, z reformo bank in denarstva (regulacija kredita po načelu stvarne potrebe, ne največjega dobička in izkoriščanja). Zlomiti je treba obrestno suženjstvo in v zvezi s tem rešiti judovsko vprašanje.

H koncu hočemo podati še prerez stanovske obratne celice, n. pr. sladkorne rafinerije, ki ima preko 1400 osebja. Posamezne skupine volijo v obratni svet naslednje število delegatov:

1200 dninarjev	100 predelavcev	20 mojstrov	3 kemiki
3—5 dninarjev	2 predelavca	3 mojstre	3 kemike
5 inženirjev	50 obrtnikov		50 trgovcev
5 inženirjev	2 obrtnika		3 trgovce

Načrt poudarja, da je število zastopnikov v stanovsko zgrajeni družbi merodajen stvarni pomen med seboj različnih delovnih vrst, ne pa število onih, ki opravljajo kako delo. Pravilno razmerje moči pa prinese šele skušnja.

Kako se to sklada s toliko poudarjenim katoliškim načelom in zahtevo, da je, oz. naj bo človek središče produkcijskega procesa? O usodi proletariata bo dejansko odločal ne proletariati sam, ampak vsi ostali »gospodarski stanovi«.

Proletariat bo napram temu in takemu načrtu prav lahko zavzel svoje stališče, ki je temu popolnoma nasprotno. Ne obeta mu nobenih izboljšanj, ampak le poslabšanje in polaga njegovo usodo v roke drugih činiteljev, v roke manjšine, inteligence in ustvarja tako diktaturo inteligence. Toda proletariati si hoče svojo usodo krojiti sam, brez varuštva, v zavesti svoje polnoletnosti in moči. Na tem načrtu proletariati jasno da ni sodeloval in ne bo ganil s prstom v njegovo uresničenje.

J. Vojan, Ljubljana.

Razgovor o našem kmetu

IX. Higijena in zdravje kmetske družine.

Kulturo cenimo po higijeni in zdravju naroda. Zdravje je vir dela in napredka. Higijena obraz civilizacije. Kakor smo ugotavljali doslej je enkrat le negativne strani kmetskega življenja, tako nam bo tudi o higijeni in zdravju podeželja povedali več slabega ko dobrega.

Najprej nekoliko besed o zdravstvom. Dostikrat čuješ meščana, inteligenta, ki jo zarobi, poudarjajoč kak neugoden doživljaj, s temile besedami: »Smrdiš ko kmet!« Da, smrdiš ko kmet! Kakor je te besede žalostno slišati, je — žal — ta drastičen izraz v življenju premnogokrat resničen. Danes, v dvajsetem stoletju, v veku tehnike in vsemogočih iznajdb, najdemo na kmetih družine, kjer nimajo niti ene postelje z navadno slamnjačo. Ali pa premalo postelj. Stari in mladi se, posebno pozimi, valjajo na peči in po klopih ob njej, dostikrat oblečeni v delavna oblačila, da izparivajo iz njih najrazličnejši smradovi. Ako se nadalje zamislimo v nečistočo perila (pranje), nego

otrok, zlasti dojenčkov, ki so pravi reveži, pripravo hrane, skupno zajemanje iz sklede, pitje iz enega kozarca, nehigijenske kuhinje, muhe, mala okna, nezadostno zračenje in smrad, dalje na gnojnico po dvoriščih in okrog hiše itd., občutimo šele pravo nezadostno stanje kmetijske higijene. Pravi unikum na kmetih pa so skrajno zanemarjena stranišča — pravcato zrcalo zaostalosti in srednjeveštva. — Vzrok tem nedostatkom ni samo pomanjkanje materijala (n. pr. deske za napravo postelje ima vsak kmetijski dom), temveč v glavni meri pomanjkanje materialne izobrazbe.

A Bog ne daj, da bi ta gornji opis veljal za vso domovino in da bi bilo to neko pavšalno mnenje za vse naše kmetijske domove! Nikakor! Imamo izjeme. Savinjska dolina n. pr., v preteklosti gospodarsko precej trdna ter samozavestna, ima v tem pogledu vse drugačnejše lice kot n. pr. Haloze ali katera druga slovenska hribovita pokrajina. Istotako Gorenjska, kjer prednjači tujski promet. Običajno prihaja dolince (ravninec) radi ugodnejših prometnih razmer (ceste, železnice, boljši pogoji življenja) ter živahnejšega tujškega prometa s civilizacijo v ožji stik, dočim ostaja hribovec daleč od modernega življenja. A tudi v krajih, kjer ni vinskih goric ali alkoholizma, skrbijo v večji meri za svojo zunanost, za čistost telesa, družine ter domačije, kot pa gledajo na vse to na vinorodnih tleh prebivajoči kmetje.

Kljub temu ne smemo biti zadovoljni. Zaostalost v higijeni je pri nas še ogromna. Vzroke ima v preteklosti, ko je bil naš kmet navezan edinole nase in na svojo usodo. Potem je prehajalo vse skupaj v tradicijo. Za čistočo in nego telesa nimajo smisla. Higijena ni plod toliko gospodarskega stanja (do neke mere tudi), temveč pouka (izobrazbe). Dasi je narodna šola na kmetih v preteklosti gotovo da trebila nesnago šolskih otrok, preganjala uši in garje in umazanost mladine, je ostala napram tradicionalnim navadam doma ter zanemarjenosti staršev s svojim vplivom prešibka, da bi mogla trajno uspeti. Druge podpore šoli kakor narodu, moralne in materialne, ni bilo. Organizacija zdravstva je bila pomanjkljiva. Zdravnik, ki je prihajal na šolo ali med narod, je opravljal samo svojo plačano dolžnost. Nič več, nič manj. Zato ni čudno, da pri takšnem delovanju higijena ni imela zlatih časov. Današnje stanje je le gola posledica moralnih in materialnih pomanjkljivosti.

Po zakonu o narodnih šolah iz l. 1929. je postala higijena obvezen predmet višje narodne šole. To je posebne važnosti za kmeta. Zakaj za ozdravljenje prej navedenih razmer bo še najplodonosnejše intenzivno, psihološko-metodično delo med šolsko mladino. Vendar na absolutne uspehe tudi ne smemo računati. Narodnim šolam (poslopjem) na kmetih manjkajo za gojitev higijene med šolsko mladino ter ostalim ljudstvom važni tehnični pripomočki, med temi najvažnejši kopalnica. Saj marsikatera šola niti vodnjaka nima. Da se kmetijski ljudje ne znajo umivati, je dejstvo. Marsikje, posebno v hribih, ni vode, skoraj povsod pa — ni interesa za čistočo. Kopanje odraslih poleti (kjer imajo potoke) ni v modi, ali pa je dovoljivo le fantom in otrokom. Zenska se na kmetih celo že iz sramežljivosti in strahu pred moralnimi pogledi ter jeziki tercijalk boji javnega kopanja, v navadi pa ni tudi umivanje telesa z vodo doma. Vsled tega je kot gospodinja ali mati (kadar pride do teh funkcij) v svoji hiši in pri čistoči otrok pomanjkljiva. Zatorej ni čudno, da so kmetijski otroci v visokem odstotku zanemarjeni, po delih telesa nesnažni in v posameznih primerih polni zajedalcev, bodisi bolh, uši ali garij. Marsikatera mati trdi, da je otroka oprala. Pri natančnem pregledu pa vidiš, da ima otrok na sebi še precej prastarega blata. Kar zamuja v tem pogledu dom, hoče torej nadomestiti šola.

Najkoristnejše bi bilo — kakor pri vojaki — tedensko prisilno kopanje mladine ter preoblačenje v čisto perilo. Dokler ne bi zašli v nujno navado. A to je trenutno nemogoče, ker v podeželju ni kopalnic, odnosno kopalšč ter drugih sredstev. Ostanec pouk sam.

Odrasle učence je z modrim vodstvom ter pametnim svetovanjem moč držati. Brezdvomno žanje šola pri teh — sicer ne preobilnih — pozitivne uspehe. (N. pr.: 13letno dekle razume higijeno. Če mu očitaš umazanost ušes, vratu itd., ga osramotiš, a spomniš na njegovo nalogo.) Drugače je pa z malčki, ki se še ne znajo čistiti sami. Razredničarji nižjih razredov s 50—70 učenci mnogo trpe radi smradu, ki puhti od otrok — recimo pozimi, ko se premočeni parijo v topli učilnici, ali v pomladanskih mesecih tja do Vidovega dne, ko pričinja pritisak sončne toplote. Razredi so polni duhov po hlevih, živalih i. dr., a zračenje zaleže malo.

Dokler ne bo vode, ki je poleg sonca in zraka glavni vir zdravja, ne more biti govora o absolutnem uspehu pouka higijene. Praktično delo v kopalnici odtehta še tako zanimivo in dobro misleče predavanje.

Higijena družine torej ni na višku. (Ravno tako bi mogli govoriti o higijeni gospodarstva.) Nujno potrebne so — poleg pouka šolskih otrok — obvezne nadaljevalne šole za šoli odraslo mladino. Poleg drugih praktičnih nauk za kmetijstvo oz. gospodinjstvo bi moral imeti prvo mesto nauk o zdravju, katerega bi moral metodično predavati strokovnjak (zdravnik). Te šole bi bile posebne važnosti za dekleta kot bodoče matere. V narodni (ljudski) šoli obravnavamo to polje mimogrede, ker še ni tolike umske in telesne razvitosti deklet. Mogoče pa je pozneje, ko zaznajo mladenke v sebi klic prirode in ko se pojavlja pred njimi resnično življenje dela (prakse). Dobro vzgojena bodoča mati bo na polju higijene preporodila svoj dom ter mu ustvarila idealnejše temelje za razumevanje čistoče in zdravja telesa. Idealen kmetski dom v notranjem in zunanjem življenju! Takšno vzgojo bo morala dati kmetu bodočnost z vsem svojim šolskim in zdravstvenim aparatom! —

Zdravje kmetskega prebivalstva je v splošnem kljub zgoraj navedenim pomanjkljivostim na videz še zadosti zadovoljivo. Sicer pa moremo sklepati o tem samo iz opazovanj okolice ter posameznih pokrajin, ker zadevnih podatkov s statistiki nimamo. Po nekaterih pokrajinah (Ptujsko polje, Haloze, deloma Slovenske gorice i. dr.) prednjači socialna bolezen — alkoholizem. Kjer je mnogo kmetskega proletariata, kateremu kraljuje beda, nam je omeniti drugo, še strašnejše socialno zlo, tuberkulozo (jetika, sušica). Slaba prehrana, stanovanja, nezadostna higijena in pitje alkoholnih pijač. Vse skupaj pa tudi posledica vojne ter povojnih razmer. Primer: od 27 šoloobveznih otrok, novincev, rojenih leta 1924, je bilo 9 otrok tuberkuloznih; šestorica od teh škrofulozna, troje jetičnih na pljučih. Zdravje našega naroda je premalo raziskano. Ljudje o boleznih niso mnogo poučeni in vračijo se večinoma doma. Zdravniška veda je navadno po ure in ure daleč in draga. Zato kliče kmet zdravnika na dom le v najhujši sili ali takrat, ko je že prepozno. Da, v tem tiči na deželi najhujše zlo, da je zdravljenje predrago, kmet pa za slučaj bolezni nima pomoči, če nima denarja. Manjka slične organizacije, kakor je okrožni urad za zavarovanje delavcev. Zdravniška služba na kmetih ni organizirana, namreč praktično. To bo takisto morala bodočnost popraviti oz. urediti, seveda v kmetovo korist.

Naše zdravstvo bi moralo izvršiti zdravniški pregled vsega kmetskega prebivalstva ter statistično natančno ugotoviti, kako je z ljudskim zdravjem. Razen tega bi moral vsak šolski okoliš imeti poleg šole stalnega šolskega zdravnika, ki bi bil plačan od države, a bi moral vršiti kakor učitelj službo brezplačno v šoli in z idealizmom izven nje. Čuvar narodnega zdravja! Tako bi v kmetski družini zavladala higijena, a delu bi diktiralo zdravje, vir napredka in kulture!

Albin Podjavoršek, Polje.

(Se nadaljuje.)

Svidenje z doktorjem Hotnikom

(Poizkus kulturnega in političnega pamfleta.)

Svojčas sva bila skupaj pri vojakih, doktor Hotnik in jaz. V isti dijaški četi. On je bil akademsko izobražen, jaz pa komaj toliko, da sem dosegel pravico do dijaškega roka; on je bil v moških letih, jaz pa novopečeni polnoletnik; on je bil na pragu velike politične in gospodarske karijere, jaz nisem imel niti izgleda za revno službico. Naša četa je vsebovala različna in velika nasprotstva.

Nišva si bila ravno prijatelja. Ločile so naju velike razlike in izobrazbi in socialnem položaju. On je več let študiral v Berlinu, napravil je doktorat iz trgovskih in finančnih ved — kaj vem. V začetku sem imel do njega neko posebno čuvstvo, podobno spoštovanju ali strahu, kakor ga imamo pred vsemi, ki stoje mnogo višje od nas. Polagoma pa me je prirojena radoznalost gnala, da sem jel stikati za podrobnostmi njegove osebnosti. Skupno življenje v kasarni pa naju je zbliževalo po človečnostih. V pogovor z menoj se ni spuščal, saj je imel drugih svoje vrste dovolj za to. Oni so si ustvarili svoj krog, mi drugi, plebejci, pa svoj. Pač, če bi se kedaj znašla sama pri pijači, bi govoril z menoj v tistem ironičnem tonu, ki se ga je posluževal v pogovoru z navneži in nižjimi.

Pred dnevi sem ga po naključju ugledal v neki tukajšnji kavarni, ko sem šel po ulici mimo okna. Pomignil mi je, naj vstopim. Vem, da me ni povabil zato, ker je čutil kaj posebnega ob nenadnem svidenju po nekaj letih. Skleпам, da je bil v enem tistih trenutkov svojega življenja, ko mu je silno zopрно biti samemu in mora imeti nekoga pri sebi.

»Sedi, stara sablja!« je dejal, ko mi je malovažno stegnil roko. Bil je še vedno tako

zavaljen kot takrat, plešast že bolj, za očali so se skrivale še vedno iste majhne in lokave oči. Pred menoj je sedela ista napol uganka, napol odvrtnost, kakor sem jo imel v spominu izza vojaške službe. Vedel sem že takrat, da je bil ženskar, neugnan kvantač, po svojih strasteh vreden svojega imena. Prav kakor da ga v tem hipu slišim govoriti v znanem posmehljivem tonu: »Moje načelo je: ne odreči se nikaki slasti, ki je dosegljiva. Moj nazor ne zahteva razmišljanja o smislu življenja in smrti. To umevam tako, kakor se vrši pri živalih. Človeško življenje nima na svetu nobenih drugih nalog razen te, da se čim lepše in brez velikih škod prikoplješ do srečne smrti. Živi in crkni, kot je dejal Gogolj. Ne verujem v iskrenost tistih, ki si prizadevajo, da bi človeštvo etično dvignili. Vse je samo videz. Tolstoj, na primer, se je podnevi postil, ponoči pa je hodil v shrambo za jedila, da se je tam nažrl na mile viže. Nosil je raševinasto srajco, pod njo pa drugo, svilen. Gandi je plačanec, ki se ne bori za indijsko ljudstvo, marveč za indijsko veleindustrijo...«

Spominjam se različno, kako so me ta strahotna odkritja takrat potrla. Tolstoj in drugi, to so bili moji ideali, malo manjši od Kristus. Kako se je v meni vse v bolečini kuhalo. Lahko razumete, da sem težko prebolel tak udarec. Doktorja Hotnika sem od tistih dob mrzil. Nerazumljivo mi je pa bilo, kako more biti ta človek ob svojih nazorih prista katoliške stranke.

In naprej: »Sicer pa grehov nimam dosti. Ubijam ne; to rajši prepuščam drugim —; kradem tudi ne, ker nimam potrebe; preštvujem ne, ker spoštujem tujo lastnino. V cerkev redno hodim. Zenil se bom, če mora že tako biti, toda otrok ne maram. Žena bo morala biti bogata. Vzgojil jo bom, da mi bo zvečer sezuvala čevlje, zjutraj prinašala kavo v posteljo, ter da me bo ljubila in spoštovala, kakor se v krščanskem zakonu spodobi. Pustil ji bom nekatere pravice, seveda pozneje, v letih, ko človeku odpovedo vsi počutki...« — — —

Pred seboj na mizi je imel odprto knjigo in poleg svinčnik. (Imel je navado, da je posamezne stavke v knjigi debelo podčrtaval. »V tem imam neke posebne vrste užitek«, je dejal.) Pogledal sem po svoji nevljudni navadi. Bila je knjiga o strategiji.

Doktor je slonel in se oziral po kavarni. Z mislimi ni bil prisoten pri stvari.

»Strategija, to je pa zanimiva veda,« sem dejal ironično.

»Saj tudi je!« je odločno odgovoril. »Bolj že nego kakšna literarna veda ali pa teologija. Je vsaj nekaj stvarnega. To je tehnika in taktika. Taktika je imenitna stvar. S pravilno taktiko vse dosežeš. V politiki odtehta taktika vse krščanske čednosti. Pri čitanju te knjige sem prišel do zanimive ugotovitve, da ni vojna nič drugega kot nadaljevanje politike z drugimi sredstvi. Kadar diplomatje ne morejo drugače rešiti spora, tedaj nastopi vojska z orožjem.«

Iz bližnje kasarne je zadonel glas trobente, ki je klicala k počitku.

»Kako pust je ta 'turobni' znak, ali ne?« sem dejal, da bi sploh nekaj rekel.

»Ne vem,« je menil on. »Ne razumem nič. Meni je vseeno, ali igrajo 'povečerje' ali pa Deveto simfonijo. Sem kot pes, ki začne tuliti, ako zasliši še tako lepo godbo. Umjetnost in podobno je zame španska vas. Edini leposlovni knjigi, ki ju obrajtam, sta: Skušnjave Tomaža Krmežljavčka in pa Švejk. Drugega leposlovja ne cenim.«

A dolgo ni strpel v kavarni. »Pojdiva v klet na pijačo!« me je povabil. »Nocoj bi bil rad malo židane volje.«

Ko sva sedela v kleti pri vinu in se je on odkrehnul po prvi čaši, se je kot poživljen zadel vame: »Tak povej mi no nekaj, Mitja! Recimo, čegav kruh žreš, liberalni ali klerikalni?«

Povedal sem mu, kje sem v službi in nisem zamolčal, kakšne nevšečnosti imam s svojim delodajalcem.

»Torej si še vedno stari srboritež? Še te niso izmodrili? Pri vojakihi si se bodel z naredniki, da so te zato kaznovali z zaporom. Prav ti je! Jaz znam vse drugače. Pri meni se uči.«

Potem je povedal, kje vse ima zveze in zaslonbe, ker se je znal s pravilno taktiko prikopati do ugodnega položaja.

»Ko sem prišel od vojakov,« — je nadaljeval, — »so me koj postavili pri Orlih za nekakega prosvetarja ali kulturnega referenta. Dali so mi službo v svojem podjetju in soudeležbo na dobičku. Zdaj, ko Orla že davno ni več, imam nič manj odlične naloge pri Katoliški akciji. Tudi v službi sem šef svojega oddelka. Imam podrejene, s katerimi postopam seveda kar se da socialno. Ne zmerjam jih, zmerjanje sploh ni v moji naravi. Milo in blagohotno jih vzpodbujam. Le delajte, pravim, le delajte, saj ne bo čisto zastoj... In oni me ubogajo.«

»To se pravi norčevati se iz ljudi,« sem menil.

»I kajpada! Tako tudi moraš. Vse ljudi navzdol imeti za norce, to je moje načelo, ki se je dobro obneslo. Drugi uradnike zmerjajo, šikanirajo in jih spravljajo v disciplinarne preiskave! To je nespametno. Čemu bi si človek nakopaval sovraštvo!«

Snel je časopis s stene in z motnimi očmi listal.

»Kaj igrajo danes kinematografii? Ideal: Hary Piel s psi. To je dobro, pse imam rad. In Hary Piel je tudi znosen. Kaj pa Dvor? »Na poti sramote«, vzgojni film. Kaj se bomo vzgajali, saj smo še tako premalo frderbani. Elitni kino Matica: Greta Garbo z novim partnerjem. To grem gledat. Res, divna ženska ta Garbo. Po predstavi bom še kje kakšno krilo staknil. Nocoj je moja noč. Moram jo temeljito prekrokati. Zdaj je še čas do zadnje predstave. Kar še pol litra na mizo, natakaraica, če hočete!«

Postajal je čez navado razigrane volje. Govoril je s ciničnim nasmehom na ustih, podkrepiljujoč svoje pripombe s krepkimi izrazi.

»Danes se mi hoče kaj mastnega, pikantnega, vzpodbudnega, da se ne izrazim predebelo. Vsaj nekaj takega kot so zadnjič prikazovali v teatru. To storijo ti pa moram povedati. Igrali so torej nekaj takega, kar se baje ne strinja popolnoma s krščanskimi moralnimi načeli (ali pa je bil vse skupaj le režiserski maneuver, tega ne vem). Sklenili so, da moram k dotični predstavi in ob prizoru, ki je krut udarec krščanski morali, naj bi vstal s svojega sedeža v parterju in demonstrativno odšel, seveda s primernim vzklikom na publiko. To naj bi bil alarm vsem tistim našim ljudem, ki so jim naša podjetja plačala vstopnice, da bi v tistem trenutku vzdignili ogorčen protest. Jaz sem se branil, češ, saj ne bom kos tej nalogi in naj vendar prizanesejo mojim moralnim čustvom. (O, jaz se ne izneverjam svojemu načelu, da je treba imeti ljudi za norca.) A pri sebi sem se veselil, to bo nekaj zame, sem si mislil. Da se ne bi pregrešil proti sveti pokorščini, sem se vdal. »Kar zapoveste v imenu Kristusovem, vse bom storil!«, sem dejal.

Dobro. Gremo k predstavi. Gledam — od vraga je bilo zabavno — in čakam prizora, ki bo udaril mojo sramežljivost na lice. A sem čakal zaman. Ni hotelo biti povoda, ko bi moral vstati in zavpiti slovesni fuj. Bal sem se tudi prenagli. Lahko se človek blamira. In poleg tega bi toliko mladine pripravil ob prijeten užitek. Čemu smo jim pa kupili za toliko tisočakov vstopnic! ... Zdajci pa se je začelo zadaj na dijaškem stojišču neko govorjenje, prerivanje. Ozrem se: policija s pendreki je delila svoje lekcije. Zdaj je pa čas, si rečem. Storil si svojo voditeljsko dolžnost in predstava je itak fuč! In tako sem vstal in v splošnem vpitju zamahnil z rokami, izrekel svoj piš me v uh' in se izmuznil.

No, predstava v resnici ni bila fuč. Stražniki so razgrajaje pometali ven in predstava se je nadaljevala, lepo v miru in v splošno zadovoljnost vseh, ki so ostali. In v moje tudi. Kajti prav zadaj, v gubah zaves ob izhodu, in v senci biljeterja sem pričakal njenega poslednjega prizora ... Rečem ti, to je bilo nekaj — kako bi dejal — nekaj — žmahnega. Na, pij!»

Da bi videli njegov obraz, ko je natakal vino, da je teklo čez rob. Strast je kar žehetela iz njega. Nisem mnogo pil, a kolikor je bilo, mi je vlivalo poguma v srce in besed na jezik.

»Takrat ste v boju zmagali,« sem dejal, »vi ste rekli, da je zmagala moralna čvrstost slovenskega ljudstva. Pa naj bo že kakorkoli. Česar do danes še nisem vedel ali nisem mogel verjeti, si mi sam razodel. Morda več, nego ti bo prav, ko se boš nekoliko iztreznil. Iz sence, iz teme radi gledate greh. V boj pošiljate ljudstvo, a sami se ob pravem trenutku previdno umaknete in si umijete roke. Množice zrevolucionirate, potem pa jih pustite na cedilu. Dvojna vloga, to je vaša specialiteta. Toda velik del ljudstva, posebno mladine, je spregledal vašo dvorezno, oportunistično politiko ...«

»Glej, glej, saj govoriš kot kak velik!« se je cinično nasmihal doktor Hotnik, potem je nadaljeval resno, skoraj razdraženo: »Še vedno si isti naivni Mitja, ki si ob zidu razbija glavo. Kaj pa je nam do mladine in njenih težav. Če jo potrebujemo, jo lahko enostavno pokupimo. Z raznimi službami in podobnim. Treba nam je le zaščenkljati z denarjem. Trdovratneže kratkomoalno proglasimo za nevarne prekucuhe. Naši ultimati ne poznajo izvijanja: Ali priznate Quadragesimo anno? Kristus ali Marx? Ej, to so že mnogokrat preizkušena, zanesljiva sredstva. Še radi bodo prišli k nam, ko bodo potrebovali našega kruha. Izbili jim bomo iz glave njihove prevratne ideologije. Srečne se bodo počutili v našem okrilju, ko bodo prišli do spoznanja, kako je nespametno zaletavati se v mline na veter. Naša stavba stoji trdno v zemlji. Naše korenine so naša gospodarsko podjetja, naše orožje je časopisje. Kdor nam bo to iztrgal, nas bo ugnal, ne pa morda tisti, ki bo dokazal, da »Slovenec« ni neoporečen katoliški list. Ti si menda

edini, ki misliš, da se bije tu boj za ideje in načela, ne pa za gospodarsko oblast. Ti šele sedaj zdvajaš nad cerkvijo. Kje je že to za nami! Kje žive danes še taki ljudje, kot si ti? Nikjer. Tudi niso za naš čas. Živ anahronizem se mi zdiš!»

Za nekaj časa sva utihnila oba. Veliko sem še imel na srcu. A vse je bilo zmedeno, kakor voz, ki mu ne moreš najti začetka ne konca niti. Doktorjeve besede so mi ta voz vedno bolj zamotavale. Duševno sem že marsikaj doživel. Recimo vso nagoto strankarskih bojev po vojni. Ze v nižjih razredih gimnazije so nas s tem zastrupljali. Videl sem, kako je profesor-narodnjak očitno delal krivico dijaku, ki je bil Orel. Videl sem, kako je profesor sovražil dijaka, ki je nosil sokolski znak. Na lastna ušesa sem slišal pogovor dveh profesorjev pri procesiji na Telovo, v katerem sta sklenila vreči nekega dijaka, ker je bil »klerikalec«. Imel sem profesorja, ki smo vsi vedeli o njem, da je lastnik velikega trgovskega podjetja. O nepoštenih kupčijah tega podjetja so svojčas že časopisi na široko pisali. Ta isti profesor nam ni pozabil pred nobenimi počitnicami priporočati obiskovanje cerkve in prejemanje svetih zakramentov. Imel sem kateheta, elegantnega gospoda, ki ni trpel revnih dijakov in jim je dajal očitno razumeti, da težko gleda njihove slabe čevlje. Imel sem profesorico, ki je nekega majhnega sošolca posadila radi nemirnosti med poukom pod kateder, k svojim nogam. Mnogokrat sem čutil krivico na lastni koži. Vse to smo doživljali in puščalo je v nas več ali manj zadržavne sledove. A zame so bile to posameznosti, madeži res, toda oddvojeni od vsega velikega, ki je ostalo neomadeževano. Bili so veliki možje, bile so velike ideje. Redki udarci niso zapuščali tako bolečih ran, kakor jih je zapustil en sam pogovor z doktorjem Hotnikom. Vedel sem, da je epikurejec in cinik in mi je bil odvraten. Drugega nič. Zdaj tu pa se mi je pokazal v vlogi človeka, ki vodi, oziroma se vsaj pripravlja na to, da bo vodil slovensko kulturno in politično življenje. Ta ženskar brez sence viteštva, katoličan brez vsake vere, prosvetar ne samo brez poznanja vsake kulture, marveč tudi človek brez morale, človek, ki mu je bil princip norčevati se iz ljudi, ta človek je bil na tem, da stopi v vodstvo slovenskega naroda, da postane tako rekoč izbranc med izbranci naroda. Še več. V teku tega nedolgega pogovora mi je razodel, da je mnogo enakih ljudi posejanih med voditelji. Povedal mi je tudi, kakšne cilje zasleduje njihovo »kulturno in humanitarno« delo.

Ko sva se razšla in sem krenil na svojo pot, si nisem mogel kaj, da ne bi krepko pljunil ...

D. P—ič, Ljubljana.

Beleške

IRSKA.

Irci so ogromne žrtve doprinesli za osvoboditev svojega naroda. Skozi stoletja zatiranja so prišli potom nešteti revolucij do svoje države. V tem stoletnem boju je bilo delavstvo najkrčevitejši boj, njih bojne organizacije so bile najdiscipliniranejše, najboljše in štejejo največ smrtnih žrtev. Irska je imela to srečo, da je imela vedno poštene in pogumne voditelje. Po zmagi, ki pa ni bila popolna in ki je prinesla Ircem »Prosto državo«, je prišel na vlado zmernik Cooxgrave. Irska je postala dominion, ter se je obvezala plačati 4 milijone funtov letno (1 milijardo Din) za odškodnino lordom, katerim je irska vlada odvzela veleposestva (ki so pa bila pred stoletji Ircem odvzeta na podlagi raznih pretkanih zakonov). Boj za irsko republiko, ne dominion, temveč svobodno, pa se je nadaljeval. Vodil ga je De Valera, veliki Irec. Zmagal je pri volitvah in prevzel vlado. In sedaj se njegovo delo nadaljuje. Odpravljena je prisega angleškemu kralju, odpravljeno je plačilo sramotnih 4 milijonov funtov. Anglija ni mogla poslati sedaj na Irsko »rjavih mož«. Svojčas je proglasila bojkot irskega blaga, sedaj pa je poslala na Irsko modre srajce. Modre srajce so irski fašisti, kot povsod tako tudi tam armada buržuazije, srednjega sloja. Ta armada pa je v službi »zmernika«, oportunista Cooxgravea, ki hoče vreči De Valera in ki hoče zvezo z Anglijo in angleškim kapitalom. Proti modrim srajcam se je delavstvo postavilo z vso srditostjo. Vodi se boj iz teme, ki ga je Irska tako vajena. Kot za vsemi fašističnimi podvigi, tako je tudi za »modrimi srajcami« kapital. Ni torej čudno, če imata irski delavec in irski kmet nož na puški. Irsko delovno ljudstvo ni nikdar oklevalo pred krvavo borbo za nacionalna in socialna prava. Irski kmet in delavec raje stradata, da sta svobodna, kakor pa da živita v izobilju in sta sužnja angleškega kapitala. Irsko delovno ljudstvo bo obračunalo z izdajalskim fašizmom.

SOCIALNA DEMOKRACIJA.

Ne da se več utajiti dejstva, da je socialna demokracija v razsulu. Ta razsul se kaže pri nas predvsem pri gospodarskih ustanovah, pri strokovnih organizacijah, najbolj občutljivo pa pri mladini. Socialna demokracija je samo še rahel plašč, ki plahuta po vetru. Druga internacionala je le še papirnata stvar, ki nima nobenega smisla več in postaja Zveza narodov. Nemške socialne demokracije ni več. Delavska masa je drugod, le nekaj bivših voditeljev uganja v Nemčiji demagogijo in posnema Centrum, nekaj voditeljev v inozemstvu pa hujska proti Nemčiji in ščuva Francoze in Poljake proti njej. Francoska socialdemokratska stranka je čudovit kotel zmešnjave. Tu so skupaj milijonarji, profesorji, advokati in fašisti. Ta čudovita tovarišija ne bo vodila delavstva!

Socialni demokrati govoré o krizi demokracije in o razdvajalni vlogi komunizma. Vzrok razkroja socialne demokracije pa je v tem, ker so socialni demokrati nehali biti marksisti. Bombam fraz niso nikdar sledila dejanja. Mehka pot v parlament je odprla vrata kupčijam. Ne zastopniki borbenega delavstva, temveč mešetarji so postali delavski poslanci. S poti meščanske koristolske politike ni bilo izhoda, nasprotno; med meščanskimi strankami in socialnodemokratsko je bilo čim dalje manj razlik. Parlamentarizem so bila po socialnodemokratskem nauku vrata do uveljavljanja delavskih zahtev, postala pa so vrata do položajev voditeljev. Ko je parlamentarizem bankrotiral, niti niso bila ta vrata več potrebna.

Dejstvo je, da je socialna demokracija predstopnja fašizma. To je stvar razvoja, ne odpadništva. To uči Francija.

Zato je razumljivo, da noben pameten državnik zapada ne bo razbijal socialne demokracije. Z njo je mogoča dobra kupčija, nekaj za nekaj! Hitler je storil napako, ko je naredil konkordat le z Vatikanom, s socialno demokracijo pa ne.

Vprašanje pa je, kaj bo storilo delavstvo. Velika verjetnost je, da bodo prav kmalu razni komoraši ter strokovni in zadrudni bonci, — brez delavstva seveda, izginili v valu zapada. Življenje proletariata pa bije v stoletjih. S.

RECEPT ZA REŠITEV BREZPOSELNOSTI.

Nemčijo poleg drugih nadlog tare brezposelnost tako silno kot menda nobeno drugo državo na svetu, če ne izvzamemo morda Severnoameriške Unije. Od 60 milijonov ljudi je v Nemčiji — v števisi dojenčke, bolnike in starčke — najmanj vsak dvanajsti Nемеc brez posla. Če pa ne štejemo tistih, ki ne opravljajo nobenega družabno koristnega dela, pa je to razmerje še strašnejše.

Narodni socialisti, ki danes vladajo Nemčijo v interesu gospodujočega razreda (kapitala), katerega predstavniki so, nimajo posluha za radikalno rešitev tega nezdravega stanja. Zadovoljujejo se z majhnimi krparijami, ki na eni strani kapitalu ne bodo zmanjšale profita (nasprotno, bodo ga še povečale), na drugi strani pa hočejo pokazati proletariatu, da imajo voljo izpolniti svoje obljube. Ta darila so pa prava danajska darila, ker jemljejo proletariatu še one priborjene pravice, ki jih je do sedaj užival.

Poglejmo kako se Adolf Hitler trudi, da zmanjša brezposelnost in tako drži svojo obljubo, da bo odpravil socialne krivice in z njo zvezano bedo.

1. junija t. l. je izšel v Nemčiji »Zakon o zmanjšanju brezposelnosti«, po katerem so za vse delavce in nameščence, ki se na novo nameščajo, razveljavljene vse odredbe kolektivnih pogodb.

Po tem zakonu novo zaposleni delavec nima pravice na večji zaslužek kot je njegova brezposelna podpora; enkrat na dan dobi toplo hrano, seveda kakršno mu da delodajalec. Pardon: ako mu je treba zakrpati raztrgane čevlje ali zašiti srajco, ima vsake štiri tedne enkrat pravico dobiti nakazilo na obrtnika ali trgovca za popravilo. Ker je zakonjena dolžnost dela in ker pod temi pogoji nihče ne sme odkloniti dela, je več kot gotovo, da bodo delodajalci bolj in bolj nameščali nove moči in, ko ne bodo imeli dela, odpuščali stare.

To pomeni za proletariat: Vse pridobitve glede delavske zaščite (plače, kolektivne pogodbe) so izgubljene in nemško delavstvo bo izenačeno na nivoju najbednejšega sužnja. Vsi, ki bodo zaposleni po določilih novega zakona, bodo dejansko zaslužili toliko kot brezposelni z brezposelno podporo in jih je tedaj po pravici šteti v isto vrsto z brezposelnimi. Zato dviga konzuma in produkcije ni pričakovati, tudi če bi na ta način mogli priti do zaposlitve vsi brezposelni. Saj zato ne bodo potrošili nič več. Nasprotno! Ker noben delodajalec ni tako neumen, da bi plačeval dražjo moč, ko ima po novem zakonu na razpolago 5-milijonsko rezervno armado po ceni brezposelne podpore, bo moralo število brezposelnih ali pa vsaj delavcev z zaslužkom v

višini brezposelne podpore še narasti in kriza bo večja kot kdaj prej. Znižali se bodo produkcijski stroški, profiti pa rasli. In tedaj se bo zgodilo, da celotni nemški proletarijat ne bo imel ničesar več izgubiti, ampak samo še pridobiti.

Taka je nemška reforma. Posnemalcev ne bo manjkalo.

J. Vojan.

RUSIJA GLADUJE (»Slovenec« in »Bogoljubu« za klobuk.)

»Slovenec«, »Bogoljub« in drugi hitlerofilski listi obširno poročajo o lakoti v Sovjetski Uniji, posebno pa v Ukrajini. Kakor pa nam poroča naš posebni poročevalec iz Varšave, je še stokrat huje: »14 milijonov ljudi umira lakote, več milijonov jih je pa že umrlo. Mrlič leže kar po cestah in smrad sega ob vzhodnem vremenu tja do Varšave. Poljska vlada ima pripravljenih več divizij vojakov, ki naj bi šli v Ukrajino pokopavat mrliče. Na Ukrajini ne najdeš več niti bilke, niti živali. Miši in podgane so prava slaščica, ki je pa že zelo redka. Vrši se celo preseljevanje narodov. Republika poveljskih Nemcev je skoro popolnoma prazna. Čez en milijon Nemcev je odpotovalo domov, v svobodno in bogato Nemčijo. Vlak za vlakom je vozil uboge begunce, ki so prišli na nemško mejo skoro popolnoma goli in do skrajnosti izstradani. Ko so prekoračili mejo, so poklekli na zemljo in poljubovali sveta nemška tla. To je gotovo najstrašnejši dogodek dvajsetega stoletja. Kljub vsemu temu nočejo zaslepljeni sovjetski mogotci nič slišati o širokodušni pomoči, ki jo ponujajo Hitler in ruski emigranti, kljub temu, da ukrajinsko ljudstvo že komaj čaka vrnitve bivših knezov, hetmanov in generalov, ki so za dobro ljudstvo toliko dobrega naredili. Kam bo prišla uboga Rusija? Kaj bo z ubogo Ukrajino? Londonski pakt pomeni sicer za Rusijo izredno blago pomoč držav pogodbenic razrovani Rusiji. Toda kaj bo z ubogim ljudstvom do setve in žetve?

Tako se ima ljudstvo v sovjetskem raju. Kaj je vsa beda in brezposelnost po širnem svetu v primeri s sovjetskim peklom? Res je, da tudi pri vas še niso ljudje prepojeni s pravim duhom, da so tudi nedostatki in da n. pr. tudi vaš trboveljski rudar ni vedno popolnoma sit. Toda to je gotovo le kazen za njegove grebe. In ali ne bodo reveži vedno na svetu?

Stran od krivih marksističnih naukov, ki uče mržnjo in sovraštvo med razredi, in molimo za ubogo Rusijo!«

Iz poljščine prevedel — Zbičembij.

Izstriženo in zlepljeno

NOVI SOVJETSKI FILMI

»Sovjetska javnost ni zadovoljna s sovjetsko filmsko industrijo in ji očita, da se lovi po vseh drugih cestah, samo ne po tistih, kjer se odigrava »resnično življenje«. Filmski režiserji si opomin ženejo k srcu in se mrzlično pripravljajo, da ustvarijo »nove« filme. Kakšni bodo novi filmi, povedo že naslovi: Režiser Bovženko bo snemal film o komunističnem osvajanju Daljnega Vzhoda; Ermler pripravlja film o kolektivnih gospodarstvih; režiser Eisenstein, ki se je vrnil iz Amerike, obeta film o Moskvi; režiserja Trauter in Kozincev snemata film za veliko boljševisko trilogijo itd. Ubogo rusko ljudstvo, ki se niti v kinu ne more odpočiti, marveč mu še tam neprestano ubijajo v glavo komunistični evangeliji.« (»Slovenec«, 12. avgusta 1933.)

Čisto prav! Mar naj bi se raje hodili odpočivati k filmom: Poročno potovanje v troje, Ljubimkanje, Ljubezen v treh, Ljubezen je vsemu kriva, Naga žena itd., kakor to delajo pod spretnim vodstvom katoliških Slovencev. Iz priderije menda se je »Slovenec« razhudil nad »Veselim vinogradom«, kljub temu, da so se ljudje pri tej igri imenitno odpočili.

(Ilja Erenburg je v svoji reportaži »Tvornica sanj« [hrvatski prevod izdala Binoza, Zagreb] nazorno in poučno pokazal, kakšne cilje zasleduje meščanski film. Knjigo priporočamo »Slovencu« in vsem dobro mislečim.)

J. V.

BREZPOSELNI DELO!

»Pariški nadškof kardinal Verdier je sestavil ogromen načrt za pobijanje brezposelnosti. V Parizu naj se sezida 60 cerkva, pri čemer bo dela in jela za veliko tisočev. O tem načrtu so poročali listi pred nekaj meseci. Uspeh je bil sijajen: v teku nekaj ur je bilo podpisanih 20 milijonov frankov. Prodalo se je na stotisoče stavbnih srečk po 2 franka. Naravno je, da ima tako ogromno započetje tudi svoje sovražnike, ki kriti-

kujejo in obrekujejo. Tudi komunisti so se zagnali in skušajo ovirati delo. A vsa hudobija je brez moči nasprot delu, ki ga vodi in zmaga sila krščanskega duha. Kajti ne le verniki katoličani, marveč tudi dobromisleči drugoverci so združili moči, da pomagajo podjetju do popolnega uspeha in s tem oblaže stisko brezposelnih.« (»Slovenec«, 18. avgusta 1933.)

IZ OGLASOV.

I. »**PRODAM PETERO OTROK** (1 deček in 4 deklice) za zelo ugodno ceno, ker jih ne morem več hraniti, ker sem brezposeln.« (Vest iz Budimpešte, glej zagrebške »Novosti« z dne 13. julija 1933.)

II. »**NOVO LUKSUZNO POTOVANJE** po Sredozemskem morju, najugodnejša zabava, najbolj gurmanski komfort, godba, ples, izleti. Pot traja 22 dni in stane malenkost počenshi od 5800 Din navzgor (samo vožnja in hrana na ladji, brez drobnih izdatkov).« — (Dnevni oglas neke paroplovne družbe.)

Dijaki govore

DIJAKOV RAZVOJ.

Vprašanje, zakaj so dijaki tako zelo nagnjeni k političnemu udejstvovanju in se povsod izpostavljajo, čeprav jim to materijelno vedno le škodi, je zanimivo posebno danes, ko se mladina v masah prebuja in hoče na vsak način iztrgati krmilo starejšim iz rok.

Dijak — četrtošolec, petošolec (v splošnem) se prebudi; odpre se mu obzorje, zagleda svet, ljudi, tovariše. Zave se svoje mladostne sile, pogum mu daje množica tovarišev. Začne poudarjati svoj »jaz«, postane trmast, hoče biti gospodovalen, prvi. Zato začne študirati in se povsod izpostavlja, da bi postal slaven junak. Toda med tem se sam s seboj bori: vstajajo strasti, ki jih hoče zatreti, zaljubi se, začne iskati resnico, menjuje nazore.

Pri teh bojih pa zelo vpliva nanj šola, profesorji, starši, ki ga ne razumejo, se mu posmehujejo in mu dopovedujejo, naj vse pusti in se briga le za šolo. Moj oče, ki mi hoče le dobro, a v slepi ljubezni ne vidi resnično dobrega, me od malega svari in sili, da pristopim v nasprotni tabor. Tako je pri vseh. Dijakom pa ne le starši, temveč tudi šola, okrožnice, organizacije hočejo vbiti svojega duha, dokler ne postane dijak ironičen, nezaupljiv, začne pisati dnevnik, pesmi o razočaranju nad svetom, hrepeneče pesmi po dobrem dekletu in slične, vse visoko leteče in idealno. Celu prijatelji med seboj so večinoma nezaupljivi in le njihovo iskanje po svetovnem nazoru in boj za tega jih druži. V prijateljskem krogu, ki ga imenujejo ali literarni krožek ali socijološki krožek ali drugače, debatirajo, se urijo v govorenju, preizkušajo sposobnosti in se prav pogosto hudo prepirajo. Starši in šola izgube na te dijake ves vpliv, zato poskusijo novo »vzgojevalno« metodo.

Po izkušnjah, ko je bil že večkrat kaznovan radi nepremišljenih — včasih otročjih dejanj, vidi, da se je zmotil, ko je mislil, da so ljudje dobri, se dijak »spametuje« in pusti vse v nemar. Toda le na videz! On ve, da se mora prej vzgojiti v močan značaj in se poglobiti vase, da mora počasi pritegniti sošolce nase in previdno stopati s agitacijo na dan. Sčasoma se dijak umiri, po velikih bojih si izkleše močno voljo, svetovni nazor, njegova duševna sila raste. Zdaj je čas za smotreno delo, zdaj, ko pozna sebe, okolico in ljudi. Zdaj se začne udejstvovati, bodisi v organizaciji, po ulicah, gostilnah; povsod agitira, dramati in neti. Tak zapusti srednjo šolo, močan in izkušen.

Toda to je le bežen oris onega dela mladine, katere član sem. »Piflarje« in malo-meščane pustim.

So pa še drugi fantje in dekleta, vajenci, vajenke, oni, ki postopajo po ulicah, postajajo pred borzo dela — tudi to je mladina, ki ima pravico do samostojnega odločevanja. To je prava proletarska mladina, ki pa se le počasi dramati. Ni res mnenje, ki ga večina zagovarja: dijaki posebej, vajenci posebej; le šolan človek ima pravico do vladanja! Dijaki preveč pozabljamo na svoje tovariše — delavce, smo preveč visoki, večina ima besede »delo je častno«, »enakost« itd. le na jeziku,

Cvetko, Maribor.

MIMOGREDE (Z dijaškega potovanja).

I. Spomin na Ljubljano.

Sonce je žgalo, lotil se me je hudič in me ni prej spustil, dokler nisem stopil v slašičarno. Polizal sem svoj kupček sladoleda in plačal — zazijal sem, ko je natakar povedal ceno — šest dinarjev.

Potem sem postopal po mestu in mislil na tiste dinarje...

V smrdeči Ljubljani so nakladali vozičke: dolgo sem gledal te robote, toda niti enkrat ni nikdo obrnil oči od lopate, ki se je zarila v zemljo, nesla prst v voziček, se spet zarila v zemljo in nesla... stokrat, tisočkrat. Dve uri naklada robot za šest dinarjev...

Kaznjenc je snažil okna jetnišnice. Ko me je zagledal, je molče sklenil roke k prošnji in pokazal na usta — kadil bi rad. Kupil bi mu za dinar »Sava« — toda raje sem si kupil sladoleda, jaz — socialist...

Danes pa grem naprej.

Globoko sem zadihal tam na ovinku, še enkrat pogledal nebotačnik, stolpe cerkva in strehe hiš, prvo slovensko mesto, kjer je zbrana elita rodoljubov.

Ko sem bil za ovinkom, sem zažvižgal »Če študent na rajžo gre...« in pozabil na sladoled in belo Ljubljano...

Od tu in tam

Iz Kranja.

V našem kraju do zadnjega časa nismo poznali »Mladega plamena«, čeprav je kraj izrazito industrijski. Ko sem zadnjič bral dopis iz Vevč, sem si mislil, da bi se dalo skoraj do pičice isto povedati tudi o razmerah pri nas. Res, prave delavske zavednosti je malo. Delavstvo v tukajšnjih tekstilnih tovarnah je ponajveč kmetsko prebivalstvo iz okolice. Kmetijski fantje in dekleta, ki jih male kmetije ne morejo preživljati, gredo v tovarne, kjer delajo za sramotno mezdo. Pa saj to je v mnogih primerih le njihov postranski zaslužek. To so napol kmetije in napol delavci, vendar pa ne eno ne drugo. Zdi se, da so prevzeli le slabe lastnosti obeh stanov, dobrih pa ne.

Kako potrebno bi bilo preplaviti vse tovarne z delavskim časopisjem, da bi nekoliko zdrnilo ljudstvo iz spanja. Posebno bi bil za to primeren »Mladi plamen«, ki tako zanimivo in kolikor mogoče poljudno piše o različnih vprašanjih, ki se tičejo delavstva. Kako zna podžigati mladino, kako odkriva zastore laži in hinavstva. Kako spretno razgalja krive ideologije, ki so v škodo delavstvu. Kdo bi si predstavljal, da je mogoče v tako droban zvezek nagromaditi toliko pisanega gradiva, za vsakogar poučnega in zanimivega. Tak list je bil slovenski delavski mladini nujno potreben. Vsak mesec ga nestrpnost pričakujem in ko ga prečitam sam, ga dam še drugim,

tako da dobim nazaj vsega posvaljkane. Vsi pravimo, da je škoda, ker ne izhaja bolj pogosto, recimo dvakrat na mesec. Seveda v istem obsegu ali pa še povečan. Upam pa, da v Ljubljani tudi sami mislite o tem.

M. A., tekstil. delavec, Kranj.

Nekoliko odgovora. Da, mislimo že, a žal prav nič ne pomaga misliti, dokler niso podani pogoji. Ne samo štirinajstdnevno, marveč tedensko bi moral izhajati naš list. Mi dobro čutimo to potrebo. Vse mogoče časopise imamo: znanstvene, nabožne in zabavne, le delavska mladina naj bi ostala popolnoma zapuščena. K temu bi ti kot urednik še lahko pokazal velik kup zanimivega in poučnega gradiva, ki se od meseca do meseca veča in ki čaka — morda zaman — na priobčenju. Mnogo, mnogo več ga je, nego ga moremo stisniti na borih 16 strani. In to že sedaj, ko dopisništvo niti še ni bogve kako organizirano. Potreba po povečanju lista je torej očitna, a preko sredstev ne moremo. Vsaka stvar mora prehoditi določeno razvojno pot in tako tudi »Mladi plamen«. Seveda se da razvoj pospešiti. Pri nas je ovira v tem, da nas delavstvo premalo pozna. Z agitacijo je treba razširiti krog čitateljev in zvišati število naročnikov. To pa je tudi tvoja naloga, dragi tovariš, in vseh, ki jim je kaj do našega pokreta.

Urednik.

Razno

LETNI PRIRASTEK PREBIVALSTVA v S. U. znaša letno 3 in pol milijona to je ravno toliko kot v vseh ostalih evropskih državah skupaj.

FRITZ THYSEN (nemški veleindustrijalec) je predlagal, da se razpuste hitlerjevske napadalne čete (S. A.).

KONSUMNE ZADRUGE V S. U. Dne 1. januarja 1933 so štejele konsumne zadruge 73 milijonov članov. Blagovni promet je znašal 24 milijard rubljev. Zadrugne kuhinje skuhajo 30 milijonov kosil na dan.

PRED KRATKIM je bil otvoren belomorski kanal, ki veže Leningrad z Belim morjem. Ta kanal je največji na svetu in je dolg 227 km. (Sueški kanal 160 km, Panamski 81,3 km, Vzhodnomorski 99 km.)

TOVARNA PAPIRJA v Kondopogi (Karelja, S. U.) producira 300 ton papirja dnevno.

NAJVEČJA EVROPSKA TOVARNA ZA SMUČI se nahaja v Lososinki v Karelji (S. U.).

HIDROCENTRALA V KONDOPOGI ima 45.000 kw energije. Hidrocentrala na Nivi pa 50.000 kw.

RUSKA ZETEV. »Novosti«: Po poročilih potnikov po sovjetski Rusiji je letošnja letina dobra. Zetev pšenice znaša na Kubanu okrog 19 centov na ha, v okolici Odese 37 centov na hektar. Ječmen je splošno slabši: okrog 16 centov na hektar. Rusko žito se bo kmalu pojavilo na svetovnem trgu.

»**PIONIRJI**«, ruski skavti, praznujejo desetletnico obstoja. Štejejo nad 6 milijonov članov. 30% članstva je na 2—3 mesečnih taborenjih. Za ostale so prirejena igrišča in dnevna zavetišča.

DUNAJSKI NADŠKOF INITZER je začel veliko akcijo za pomoč stradaljencim v Rusiji. V svojem proglasu na vesoljno človeštvo se opira na pričevanje nekaterih očividcev, ki trdijo, da po nekaterih krajih Rusije umirajo ljudje od gladu.

VLADA V ZDRUŽENIH DRŽAVAH Sev. Amerike je zaukazala svojim plantarjem (lastnikom velikih kavinih, bombažnih in drugih nasadov), da nemudoma uničijo določeni del svojih pridelkov, ker bo sicer vlada sama po svojih organih to storila.

TOLMAC TUJIH IZRAZOV V TEJ ŠTEVILKI.

Anschluss — priklopitev, priključitev (Avstrije k Nemčiji v eno državo).

Atribut — prilastek, svojina, svojstvo.

Anahronizem — nekaj, kar ne spada v naš čas.

Cehi — združenja obrtnikov iste stroke v srednjem veku (čevljarški, krojaški ceh). Cehi so imeli natančno določen red.

Ciničen — posmehljiv.

Diktirati — narekovati, zaukazovati (diktatura).

Danajska darila — darila, ki imajo zahrbtnen namen. Ko so Danajci (Grki) oblegali (v starem veku) Trojo in je niso mogli premagati, so poslali Trojancem velikega lešenega konja, češ, kot spravni dar. V konju pa so bili skriti Grki, ki so nič hudega sluteče Trojance zavrtno napadli.

Deveta simfonija — najlepša Beethovnova skladba.

Eksport — izvoz.

Epikurejec — sladostrastnik, uživač (po Epikuru, grškem filozofu iz 4. stol. pr. Kr.).

Gurman — sladokusec, oblizač.

Hitlerofilski — Hitlerju prijazen (rusofil — prijatelj Rusov).

Inflacija — poplava (z denarjem; denar izgubi skoro vso vrednost).

Imaginarno — umišljeno.

Koncentracija — osredotočenje; zbiranje, zgoščevanje.

Komfort — udobnost, prijetnost.

Kateder — šolska miza za profesorja ali učitelja.

Lordi — angleško plemstvo.

Prosperiteta — prospeh v industriji in trgovini; blagostanje.

Priderija — pretirana krepostnost.

Patriarhalen — starinska; častljiv.

Pamflet — sramotilen spis. Književna oblika, primerna za bičanje napak posameznikov in družbe. Dober pamfletist je Krleža.

Plebejci — nižje ljudstvo (meščani - nemaniči) pri Rimljanih.

Razparcelirati — razdeliti (na parcele). Refleksija — pogled, opazovanje.

Unikum — posebnost.

Wall Street — ulica v New Yorku, kjer se nahaja slovita borza.